287691 - Ağır otizme yakalanan kişinin parası ve mülkünde tasarruf etmenin hükmü

Soru

Biz üç kardeşiz, ben en büyükleriyim, benden küçük olan kardeşim ağır otizm hastasıdır. Neredeyse dünyadan hiç haberi yok, teşhis koyulduğu günden beri 18 sene boyunca tüm tedavileri uyguladık ancak hastalığı halen geçmedi, okuma yazma bilmez, hiç kimseyle iletişim kuramıyor. Bu kişinin varlıklardan ne kadar hakkı olur? Hacc, kurban vb. Parasal ibadetler ondan düşer mi? Annemin beş kız kardeşi ve iki erkek kardeşi var. Sosyal çevreden dolayı hiçbir kız kardeşi mirastan hakkını alamadı, miras sadece iki kardeş arasında paylaşıldı ve her ikisi hayattadırlar. Bu durum hakkında ki hüküm nedir? Kız kardeşler erkek kardeşlerini İslam'ın hükümlerini hatırlatmaları ve mirastan haklarını istemeleri gerekir mi? Erkek kardeşler kız kardeşlerine mirastan haklarını vermeleri gerekir mi?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Otizm, zihinsel geriliğine neden olup ayırt etmeyi ve etrafındaki şeyleri yargılayabilme yeteneğini yitirirse, bu durumda ondan tüm yükümlülükler düşer, çünkü akıl mükellefiyetin ekseni ve odağıdır. Nitekim Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu: "Kalem (yükümlülük) üç kişiden kaldırıldı: 1-Uyanıncaya kadar uyuyandan, 2- Buluğa erinceye kadar çocuktan. 3-Aklı başına gelinceye kadar deliden." Ebu Davud/4403

Ancak kişide akıl ve ayırt edebilme yeteneği mevcutsa mükellef olur. Bu konu, (214189) nolu sorusunun cevabında açıklanmıştır.

Hacc konusu ise, onun mali gücü varsa onun malından yerine hacc eda edilebilir. Ama kendisi haccı yapabilirse kendisi yapması gerekir bu durumda onun yerine hacca gidilmesi caiz olmaz.

Zekat ise kişi aklını kaybetse de onun malında vacip olur. Çünkü zekat, çocuk ve delinin malında vaciptir.

İkincisi: kardeşin mal ve mülkü varsa ve aklı başındaysa istediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. Fakat aklı başında değilse onun malı onun lehine korunur, ancak nafaka gibi durumlarda onun yararı dahilinde tasarruf edilir. Şayet zekat vacip olan bir tutar ise zekat çıkarılır.

El Mevsua el Fıkhiyye 45/162'de şöyle denilmektedir: "Fıkıh alimleri arasında; malında tasarrufu yasaklanan kişinin malında velinin tasarruf etmesi caiz değildir. Ancak ona yararı olacak bir konuda tasarruf edebilir. Çünkü Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem şöyle demiştir: "Zarar vermek ve zarar görmek yoktur"

Fıkıh alimleri; Velinin, malında tasarrufu yasaklanan kişinin malından hibe, vasiyet, sadaka ve azad etmek gibi onun yararına olmayan bir şey yaparsa verdiği malı tazmin etmesi konusunda farklı görüşler bildirmişlerdir.

Üçüncüsü: Mirası, yüce Allah'ın emrettiği gibi bölüşmek gerekir. Hiçbir şekilde bir mirasçıyı nasibinden mahrum etmek caiz değildir. Yüce Allah böyle bir zulümü yapan kişiyi azapla tehdit etmiştir: "İşte bu (hükümler) Allah'ın koyduğu sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır. Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedî kalacağı cehennem ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır." Nisa/13-14

Annen ve kız kardeşleri haklarını talep edebilir ve onları şeri mahkemeye verebilirler. Erkek kardeşlerinde kız kardeşlerinin mirastan haklarını eksiksiz bir şekilde vermeleri vaciptir.

En iyisini Allah bilir.